

EDUCATIEVE MASTER IN DE MAATSCHAPPIJWETENSCHAPPEN

UNIVERSITEIT ANTWERPEN

TOETS NIEUWE OPLEIDING • ADVIESRAPPORT

11 DECEMBER 2018

Inhoud

1	Samenvattend advies van de visitatiecommissie.....	4
2	Rapportage van de bevindingen en overwegingen	5
2.1	Generieke kwaliteitswaarborg 1: beoogd eindniveau	5
2.2	Generieke kwaliteitswaarborg 2: onderwijsleeromgeving	6
2.3	Generieke kwaliteitswaarborg 3: te realiseren eindniveau	7
2.4	Eindoordeel.....	8
3	Beoordelingsproces	9
4	Overzicht oordelen	10
	Bijlage 1: Basisgegevens over de opleiding.....	11
	Bijlage 2: Domeinspecifieke leerresultaten (DLR).....	12
	Bijlage 3: Samenstelling visitatiecommissie	14
	Bijlage 4: Overzicht van de bestudeerde documenten	15
	Bijlage 5: Lijst met afkortingen	16

1 Samenvattend advies van de visitatiecommissie

De visitatiecommissie (hierna: commissie) stelt vast dat de opleidingsspecifieke leerresultaten van de Educatieve Master in de maatschappijwetenschappen een adequate vertaling zijn van de domeinspecifieke leerresultaten en de visie van de Universiteit Antwerpen op onderwijs reflecteren. De opleidingsspecifieke leerresultaten voldoen aan de vereisten inzake het beoogde eindniveau maar leggen weinig nadruk op de functionele gehelen 1 en 2 (de klaspraktijk) van de basiscompetenties leraar.

De studenten komen terecht in een samenhangende onderwijsleeromgeving. Het programma sluit qua leerinhouden en leervormen aan bij de opleidingsspecifieke leerresultaten. Praktijk en theorie wisselen elkaar af en het deel leraarschap en de domeinspecifieke component zijn goed geïntegreerd. De praktijkcomponent telt 30 SP en voldoet hiermee aan de bepaling ter zake. De commissie meent dat het curriculum meer de nadruk moet leggen op het microniveau en de onderwijskundige/pedagogische *body of knowledge* die hierover bestaat.

De toetsing en beoordeling sluiten aan bij het uitgetekende instellingbrede evaluatiebeleid en gaat na of het beoogde eindniveau gerealiseerd wordt. Zowel het product als het proces worden geëvalueerd. De commissie looft de vele mogelijkheden tot reflectie en feedback en concludeert dat de voortgang van de studenten goed gemonitord kan worden.

De commissie beveelt de opleiding aan:

- meer de klemtoon te leggen op de functionele gehelen 1 en 2 van de basiscompetenties leraar in de opleidingsspecifieke leerresultaten;
- het microniveau (de klaspraktijk) en de onderwijskundige/pedagogische *body of knowledge* hierover in het programma te versterken.

De commissie die de Educatieve Masteropleiding heeft beoordeeld, brengt een positief advies uit aan de NVAO. Zij baseert haar oordeel op het informatiedossier en het toelichtend gesprek.

Den Haag, 11 december 2018

Namens de commissie ter beoordeling van de toets nieuwe opleiding voor Educatieve master in de maatschappijwetenschappen van de Universiteit Antwerpen.

Roger Standaert
(voorzitter)

Dieter Cortvriendt
(secretaris)

2 Rapportage van de bevindingen en overwegingen

2.1 Generieke kwaliteitswaarborg 1: beoogd eindniveau

Het beoogd eindniveau weerspiegelt qua niveau, oriëntatie en inhoud de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en/of het vakgebied worden gesteld aan de opleiding.

Bevindingen

De Educatieve Master in de maatschappijwetenschappen van de Universiteit Antwerpen is ingebed in de *Antwerp School of Education* die alle lerarenopleidingen van de Universiteit Antwerpen coördineert.

De opleidingsspecifieke leerresultaten van de opleiding zijn gestoeld op de domeinspecifieke leerresultaten en reflecteren de onderwijsvisie van de Universiteit Antwerpen. Deze visie wordt gekenmerkt door competentiegericht onderwijs, de nexus onderzoek-onderwijs, internationalisering en activerend en studentgecentreerd onderwijs.

De opleidingsspecifieke leerresultaten zetten integratie voorop en vormen het uitgangspunt van het curriculum leraarschap dat uitgetekend is als een cirkelmodel waarbij er zowel een inductieve en deductieve aanpak is en theorie en praktijk op elkaar inhaken.

Overwegingen

De commissie stelt dat de relatie tussen de opleidingsspecifieke leerresultaten en de domeinspecifieke leerresultaten duidelijk en doordacht is. De opleidingsspecifieke leerresultaten passen binnen de Vlaamse kwalificatiestructuur (VKS 7) en richten zich op de integratie van het deel leraarschap en de domeincomponent. De opleidingsspecifieke leerresultaten zijn in overleg met stakeholders opgemaakt en in lijn met de actuele eisen die ter zake gesteld worden, aldus de commissie.

De commissie stipt aan dat de opleidingsspecifieke leerresultaten veeleer ambitieus opgezet zijn en een nogal grote focus leggen op onderzoek. De commissie vraagt de opleiding om deze focus kritisch te bekijken en na te gaan wat de meerwaarde hiervan is voor een opleiding die vooreerst leraars wil afleveren.

Daarnaast meent de commissie dat de opleidingsspecifieke leerresultaten maar matig de functionele gehelen 1 en 2 van de basiscompetenties leraar afdekken en zich eerder op het meso- en macroniveau situeren. De commissie beveelt aan om in de opleidingsspecifieke leerresultaten meer de klemtoon te leggen op de klaspraktijk (met microniveau).

Dat het curriculum praktijk en theorie cyclisch progressief integreert, verdient een pluim en is een uitstekende verbijzondering van de academische gerichtheid die de opleidingsspecifieke leerresultaten beogen, aldus de commissie.

De commissie concludeert dat de geformuleerde opleidingsspecifieke leerresultaten passen binnen de Vlaamse Kwalificatiestructuur, een geëigende vertaling zijn van de domeinspecifieke leerresultaten en integratie voorop zetten. Als dusdanig zijn de leerresultaten van de opleiding qua niveau, oriëntatie en inhoud een adequate afspiegeling van de actuele eisen die het (internationale) beroepenveld en vakgebied voorop stellen.

Oordeel: voldoende

2.2 Generieke kwaliteitswaarborg 2: onderwijsleeromgeving

De onderwijsleeromgeving maakt het voor studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Bevindingen

De Educatieve Master in de maatschappijwetenschappen telt 90 SP. De 60 SP van het deel leraarschap is opgesplitst in twee deeltrajecten: een traject van 15 SP (op te nemen in de Bacheloropleiding of als voorbereidingsprogramma) en een traject van 45 SP in de Educatieve Master (90 SP). De praktijkcomponent telt 30 SP.

De algemeen onderwijskundige/pedagogische leerinhouden worden na een inleidend vak Algemene Didactiek aangereikt via thematische pakketten, waar de transfer tussen theorie en praktijk bewaakt wordt. De opleiding laat de studenten toe om twee vakdidactieken (met oefenlessen) op te nemen of de tweede vakdidactiek te vervangen door een profileringsvak, waarin studenten de kans krijgen zichzelf te verdiepen in een bepaald thema. De stages worden gradueel opgebouwd, waarbij de opleiding bewust kiest voor meerdere korte stages op verschillende soorten stageplaatsen, waarvan de toewijzing gebeurt door een stagecoördinator. De integratie van het deel leraarschap met de domeinspecifieke component wordt onder meer gerealiseerd in de masterproef.

Het curriculum wordt ingericht in functie van de behoeften van verschillende doelgroepen. Ook een verkort traject is voorzien. De algemene vakken zullen op verschillende locaties aangeboden worden, dit in samenwerking met de CVO's.

De *Antwerp School of Education* coördineert het programma en is verantwoordelijk voor de omkadering. De Educatieve Master in de maatschappijwetenschappen kan voor het deel leraarschap beroep doen op de expertise van de onderzoeksgroepen Edubron en Didactica.

Overwegingen

De commissie stelt dat de opbouw van het curriculum goed ontworpen is. Het cirkelmodel, met afwisselend inductie en deductie en het inhaken van theorie en praktijk, wordt progressief opgebouwd aan de hand van thema's. De afstemming van de leervormen met de leerinhouden is goed, aldus de commissie.

De 15 SP van het pakket leraarschap in de Bachelor is opgezet als verkenning. De commissie vraagt de opleiding de bachelorstudenten vroeg in hun traject te informeren over de opzet van de Educatieve Master.

Het onderwijskundige/pedagogische pakket omvat 15 SP waarvan 6 SP in het voorbereidingsprogramma in de bachelor en 9 SP in de master zelf. De commissie stelt vast dat dit veeleer beperkt is en stelt dat de klaspraktijk (het microniveau) hierin centraal moet staan. De commissie beveelt aan om de algemene didactiek in het programma te versterken, dit om de afstuderenden goed voor te bereiden op de realiteit van de klaspraktijk. Door het werken met een veelvoud van thema's in de vakken onderwijsconcepten enerzijds en omwille van de eenduidigheid in de vakdidactieken anderzijds is een stevige algemene didactische basis voor de klaspraktijk wenselijk.

De praktijkopbouw is goed georganiseerd, wat de student in staat stelt om met verschillende contexten geconfronteerd te worden. Elementen van diversiteit en grootstedelijkheid komen aan bod, maar er moet op toegezien worden dat alle studenten hiermee voldoende in aanraking komen. De masterproef kent een graduele opbouw en reflecteert de integratie tussen het deel leraarschap en de domeincomponent die het programma beoogt.

De flexibiliteit die de opleiding voorop zet is een plus, voor zij-instromers is er een verkort traject en de samenwerking met de CVO's zorgt voor een goede geografische spreiding. De begeleiding zal in functie van de verschillende doelgroepen georganiseerd worden. De commissie apprecieert de ambitie om maatwerk te leveren. De commissie geeft mee dat de instelling de omkadering nauwgezet moet opvolgen opdat de doelstellingen van de opleiding inzake begeleiding en organisatie te realiseren zijn.

De commissie concludeert dat de inhoud en vorm van het curriculum met focus op integratie, de praktijkgerichtheid van 30 SP, de graduele opbouw van de masterproef en de omkadering garanderen dat de onderwijsleeromgeving een goede samenhang vertoont die het mogelijk maakt dat de studenten de opleidingsspecifieke leerresultaten kunnen realiseren.

Oordeel: voldoende

2.3 Generieke kwaliteitswaarborg 3: te realiseren eindniveau

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van beoordeling, toetsing en examinering, waardoor zij nagaat of de beoogde leerresultaten worden bereikt.

Bevindingen

De Educatieve master in de maatschappijwetenschappen is net zoals alle andere opleidingen van de Universiteit Antwerpen onderworpen aan een instellingsbreed kwaliteitszorgsysteem.

Het toetsings- en beoordelingsbeleid van de opleiding is gestoeld op het generieke OER van de Universiteit Antwerpen en gaat na of de studenten de opleidingsspecifieke leerresultaten verworven hebben. De opleiding kan ter ondersteuning van het evaluatiebeleid een beroep doen op de expertise van de *Antwerp School of Education*.

De onderwijscommissie van de Educatieve Master in de maatschappijwetenschappen streeft naar gedeelde gedragenheid en gezamenlijke operationalisering van het toetsings- en beoordelingsbeleid. De validiteit, betrouwbaarheid en transparantie van de evaluaties is hierbij essentieel.

Overwegingen

De commissie stelt vast dat de zorg om kwaliteit groot is en dat het toetsings- en beoordelingsbeleid van de Educatieve Master in de maatschappijwetenschappen aansluit bij het vigerende instellingsbrede beleid. Dit vormt, aldus de commissie, een goede kapstok om het evaluatiegebeuren verder te concretiseren.

De commissie merkt op dat de opleiding een brede waaier aan evaluatiemethoden hanteert en dat deze congruent zijn met de inhoud en vorm van het curriculum. De evaluatie van de stages gebeurt aan de hand van een portfolio en een generiek ZelfEvaluatieformulier die worden toegelicht in een vademecum en wat de masterproeven betreft zijn onderwijskundige/pedagogische aspecten onderwerp van toetsing en beoordeling. Met de nadruk op zelfreflectie en zelfevaluatie alsook product- en procesevaluatie kan de voortgang van de studenten goed bewaakt kan worden.

Hoewel de Educatieve Master in de maatschappijwetenschappen wordt gekenmerkt door een doordachte visie op evalueren stipt de commissie aan dat een verdere concretisering dringend aan de orde is; zoals het specificeren van de ECTS-fiches van de vakdidactieken die nog geen zicht bieden op de concrete evaluatiepraktijk.

De commissie besluit dat de mix van evaluatiemethoden en de nadruk op zelfreflectie en zelfevaluatie de opleiding in staat stellen om de voortgang van de studenten goed op te volgen en na te gaan of het beoogde eindniveau gerealiseerd wordt.

Oordeel: voldoende

2.4 Eindoordeel

De commissie beoordeelt elk van de generieke kwaliteitswaarborgen als voldoende, bijgevolg is ook het eindoordeel voor de opleiding Educatieve master in de maatschappijwetenschappen van de Universiteit Antwerpen voldoende.

Ondanks een aanbeveling betreffende GWK 1 en één betreffende GWK 2 stelt de commissie dat de opleidingsspecifieke leerresultaten het beoogde eindniveau adequaat weerspiegelen, de onderwijsleeromgeving voldoende samenhang kent en het evaluatiebeleid gericht is op het verifiëren van het verwerven van de opleidingsspecifieke leerresultaten.

3 Beoordelingsproces

De beoordeling werd uitgevoerd aan de hand van het “Kader Toets Nieuwe Opleiding specificatie Educatieve Graduaatsopleiding en Educatieve Masteropleiding”, zoals bekrachtigd door de Vlaamse regering op 8 juni 2018.

De commissie heeft zich aan de hand van de door de opleiding verstrekte documenten op de beoordeling voorbereid. Voorafgaand aan het vooroverleg heeft elk commissielid de eerste indrukken opgemaakt en werden prioritaire vragen opgesteld.

Tijdens een vooroverleg op 12 november 2018 heeft de commissie alle verkregen informatie besproken en heeft zij tevens het toelichtend gesprek voorbereid.

Het toelichtend gesprek vond plaats op een opleidingsonafhankelijke locatie te Brussel op 12 november 2018 om 10 uur. De onderstaande gesprekspartners namen hieraan deel:

- **Tom Smits**
- **Elke Struyf**
- **Wouter Schelfhout**
- **Peter Bursens**

Tijdens dit gesprek zijn de vraagpunten van de commissie aan de orde gesteld.

Tijdens een besloten nabespreking op 12 november 2018 heeft de commissie alle verkregen informatie besproken en vertaald naar een oordeel op de drie generieke kwaliteitswaarborgen en een eindoordeel. De commissie heeft deze conclusie in volledige onafhankelijkheid genomen.

Het totaal aan beschikbare gegevens is verwerkt tot een ontwerp van adviesrapport dat naar alle commissieleden werd verstuurd. De feedback van de commissieleden is verwerkt. Het door de voorzitter vastgestelde adviesrapport werd naar de NVAO gestuurd op 11 december 2018.

4 Overzicht oordelen

De onderstaande tabel geeft per generieke kwaliteitswaarborg het oordeel van de commissie uit hoofdstuk 2 weer.

Generieke kwaliteitswaarborg	Oordeel
1. Beoogd eindniveau	Voldoende
2. Onderwijsleeromgeving	Voldoende
3. Te realiseren eindniveau	Voldoende
Eindoordeel	Voldoende

Bijlage 1: Basisgegevens over de opleiding

Naam, Adres, telefoon, e-mail, website instelling	Universiteit Antwerpen Prinsstraat 13 B-2000 ANTWERPEN +32 3 265 41 11 www.uantwerpen.be
Naam, functie, telefoon, e-mail contactpersoon	Ann De Schepper, Vicerector onderwijs
Naam associatie	Associatie Antwerpen
Status instelling	Ambtshalve geregistreerd
Naam opleiding (graad, kwalificatie)	Educatieve master in de maatschappijwetenschappen
Afstudeerrichtingen	<ul style="list-style-type: none">• Sociale wetenschappen• Rechten
Niveau en oriëntatie	Academische master
(Bijkomende) titel	Master of Science
(Delen van) studiegebied(en)	Politieke en sociale wetenschappen
ISCED benaming van het studiegebied	<ul style="list-style-type: none">• 0114• 031
Opleidingsvarianten	-
Onderwijstaal	Nederlands
De vestigingen waar de opleiding wordt aangeboden	<ul style="list-style-type: none">• Antwerpen• Mechelen• Turnhout
Studieomvang (in studiepunten)	90
Nieuwe opleiding voor Vlaanderen	Ja

Bijlage 2: Domeinspecifieke leerresultaten (DLR)

Deze domeinspecifieke leerresultaten kunnen niet autonoom gehanteerd worden, maar dienen samen gelezen te worden met de desbetreffende domeinspecifieke leerresultaten van de gerelateerde vakmaster(s). Samen vormen zij de domeinspecifieke leerresultaten voor de educatieve masteropleiding.

1. De educatieve master beheerst gespecialiseerde theoretische en praktische kennis, vaardigheden en attitudes die de basiscompetenties voor leraren zoals geformuleerd in het 'Besluit van de Vlaamse Regering van 8 juni 2018 betreffende de basiscompetenties van de leraren' ondersteunt. Hij/zij is in staat om die kennis uit te breiden, te actualiseren, te verbreden, te verdiepen en te verbinden met actuele maatschappelijke thema's en ontwikkelingen. Hij/zij kan die kennis inzetten om voor lerenden uitdagende leeromgevingen te creëren en kan op basis van die kennis, vaardigheden en attitudes eigen nieuwe ideeën voor de onderwijspraktijk ontwikkelen en aan de realiteit toetsen.
2. De educatieve master kan de beginsituatie van een leergroep en individuele lerenden in kaart brengen en een leeromgeving creëren die in al haar didactische componenten (leerdoelen, leerinhouden, leermaterialen, werk- en groeperingsvormen, evaluatie en feedback) aansluit bij die beginsituatie en responsief is ten aanzien van de diversiteit in de leergroep.
3. De educatieve master kan een positief leer- en leefklimaat creëren, en door doelgerichte activiteiten en formele en informele interacties de brede persoonlijke, intellectuele en maatschappelijke ontplooiing van leerlingen ondersteunen.
4. De educatieve master kan de organisatie van onderwijs- en leeractiviteiten op korte en lange termijn plannen, met het oog op het evidence informed creëren van een gestructureerde, efficiënte, veilige en stimulerende leeromgeving.
5. De educatieve master kan communiceren met ouders of verzorgers met diverse taalachtergronden in diverse talige situaties met het oog op informatie-uitwisseling, het stimuleren van de betrokkenheid en participatie en het samen ontwikkelen van constructieve oplossingen om het leren van de lerenden te ondersteunen en te stimuleren.
6. De educatieve master kan constructief samenwerken met externe partners met het oog op het verrijken van het onderwijs- en vormingsaanbod en het faciliteren van de doorstroming tussen onderwijsniveaus en naar de arbeidsmarkt.
7. De educatieve master is in staat om zelfstandig het beschikbare (inter)nationale wetenschappelijk onderzoek in het domein van het leraarschap in het algemeen en zijn discipline in het bijzonder te ontsluiten en de inzichten toe te passen in de eigen klas- en schoolcontext.
8. De educatieve master kent de mogelijkheden en grenzen van verschillende theoretische paradigma's in onderwijskundig en (vak)didactisch onderzoek.
9. De educatieve master gaat, gesteund op wetenschappelijk evidentie, kritisch-reflectief om met informatie, onderwijspraktijken, methodieken en leermiddelen. Hij/zij is zich bewust van lacunes in de empirische evidentie voor het gepast invullen van het leraarschap.
10. De educatieve master is in staat om een volledige onderzoekszyclus te doorlopen over een onderwijsrelevant onderwerp.
11. De educatieve master kan op basis van een actieve en onderzoekende houding voor beroepsvernieuwing bijdragen aan schoolbeleid en schoolontwikkeling.
12. De educatieve master kan door onderzoekend leren en kritische zelfevaluatie zijn functioneren als leraar bijsturen en op deze manier richting en innovatie geven aan zijn professionele praktijk en ontwikkeling.

13. De educatieve master is in staat om in een schoolteam constructief samen te werken met collega's en initiatief te nemen tot, deel te nemen aan en leiding te geven aan disciplinair en interdisciplinair teamoverleg tussen leraren.
14. De educatieve master is in staat om over onderwijskundige thema's, het lerarenberoep, en zelf ontwikkelde oplossingen voor de onderwijspraktijk te communiceren met collega's en andere stakeholders in het onderwijs en als professional deel te nemen aan het maatschappelijk debat.

Datum validatie: 15 oktober 2018

Bijlage 3: Samenstelling visitatiecommissie

De beoordeling is gebeurd door een visitatiecommissie aangesteld door de NVAO. Deze is als volgt samengesteld:

Roger Standaert (*voorzitter*) had een loopbaan als lerarenopleider, begeleider van onderwijsvernieuwing en kreeg daaropvolgend de leiding voor het formuleren van de eerste eindtermen in het onderwijs in Vlaanderen. Nadien doceerde hij comparatieve pedagogiek en globalisering in het onderwijs aan de Universiteit Gent. Hij publiceerde en publiceert rond onderwijsbeleid en kwaliteit van het onderwijs, onder meer rond internationale vergelijkingen van schoolresultaten. Hij is actief als expert in diverse nationale en internationale onderwijsprojecten.

Dirk Jacobs (*commissielid*) is Gewoon Hoogleraar Sociologie aan de Université libre de Bruxelles. Hij promoveerde aan de Universiteit Utrecht en specialiseert zich onder meer in de politieke participatie van minderheden en onderwijssociologie.

Luc de Man (*commissielid*) was naast leraar in de lerarenopleiding Professionele Bachelor en pedagogisch bekwaamheidsbewijs, leraar in het aso, tso en bso ook directeur van een secundaire nijverheidsschool, pedagogisch begeleider, inspecteur bij de Vlaamse gemeenschapsinspectie en hoofd van de Pedagogische begeleidingsdienst van het GO! Van 2014 tot eind 2017 was hij voorzitter van de Raad Secundair Onderwijs bij de Vlor. Hij is actief als opleider directieopleidingen, voorzitter redactieraad Beleid voeren in onderwijs (Politeia), redactielid Impuls (Acco) en expert in onderwijsaangelegenheden met adviesopdrachten.

Ama Amitai (*student-commissielid*) is studente specifieke lerarenopleiding en combineert haar studies met een doctoraat aan de UGent in het vakgebied onderwijssociologie.

De commissie werd bijgestaan door:

- **Roxanne Figueroa Arriagada**, beleidsmedewerker Vlaanderen NVAO, procescoördinator.
- **Dieter Cortvriendt**, stafmedewerker VLUHR KZ, extern secretaris.

Alle commissieleden, de procescoördinator en de secretaris hebben een onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring ingevuld en ondertekend waarmee zij tevens instemmen met de NVAO gedragscode en privacyverklaring.

Bijlage 4: Overzicht van de bestudeerde documenten

Informatiedossier opleiding

- Aanvraagdossier TNO Educatieve master in de maatschappijwetenschappen

Bijlagen bij het aanvraagdossier:

- A.1 Toelichting bij het cirkelmodel
- A.2 Domeinspecifieke leerresultaten
- A.3 Allocatie van de opleidingsonderdelen
- A.4 Realisatie van onderwijsleerresultaten – congruentietabel
- A.5 VKS6 en VKS7 en Dublin-descriptoren
- A.6 Docentenkorps
- A.7 Onderwijskundige thema's
- A.8 Bondige beschrijving van de opleidingsonderdelen
- A.9 Masterproef
- A.10 Investeringsplan
- B. ECTS-fiches component leraarschap

Bijlage 5: Lijst met afkortingen

CVO	Centrum Voor Volwassenenonderwijs
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
OER	Onderwijs en Examenreglement

Het adviesrapport is tot stand gekomen in opdracht van de NVAO met het oog op de toetsing van de nieuwe opleiding Educatieve master in de maatschappijwetenschappen.

